

AVTOMOBILLARGA TEXNIK XIZMAT KO'RSATISH STANSIYASINING BOSH REJASINI ISHLAB CHIQUCH VA REJALASHTIRISH YECHIMLARIGA QO'YILADIGAN UMUMIY TALABLAR

Sotvoldiev Xasanboy Rasuljon o'g'li

Andijon mashinasozlik instituti stajyor o'qituvchisi.

Voxobov Abdulxamid A'zam O'g'li

Andijon mashinasozlik instituti talabasi.

Annotatsiya. *Ushbu maqolada avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish stansiyasining bosh rejasini ishlab chiqich va rejalashtirish yechimlariga qo'yiladigan umumiy talablar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *Korxonalar, stansiya, mintaqaviy iqlim, texnologik jarayon, qurilish zichligi, bosh reja.*

Аннотация. *В данной статье представлены общие требования к разработчику и планировочные решения генерального плана автосервиса.*

Ключевые слова: *Предприятие, станция, региональный климат, технологический процесс, плотность застройки, генеральный план.*

Abstract: *This article presents the general requirements for the developer and planning solutions of the master plan of the car service station.*

Key words: *Enterprise, station, regional climate, technological process, building density, master plan.*

KIRISH

Korxonani rejalashtirish ishlarini amalga oshirish stantsiyaning turi, maqsadi va ishlab chiqarish hajmi, xizmat ko'rsatadigan transport vositalari va bajarilgan ish turlari bilan belgilanadi.

Stantsiyalar uchun dizayn yechimlarini ishlab chiqishda asosiy talablar quyidagilardan iborat:

- qurilish va foydalanish uchun minimal xarajatlarni ta'minlash;
- mahalliy sharoitlarni hisobga olish - (mintaqaviy iqlim, landshaft);
- rejalashtirishning tanlangan ishlab chiqarish jarayoni sxemasi va texnologik hisob-kitobga muvofiqligi;
- standart dizayn yechimlaridan maksimal darajada foydalanish;
- ishlab chiqarish jarayonlarining moslashuvchanligi, tashqi sharoit o'zgarganda tez modernizatsiya va rekonstruktsiya qilish imkoniyatlari;

Mijozlar uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish va mijozlar, ishlab chiqarish va maishiy binolar uchun binolarni oqilona joylashtirish;

- korxonalar hududidan oqilona foydalanish;
- binoda avtomobillarni boshqarishning soddaligi.

ATXK stansiyasini rejalashtirishda stantsiyaning yo'llar tarmog'iga ulanishini, ishlab chiqarish binosi va boshqa inshootlarni (yonilg'i quyish shahobchalari, omborxonalar) joylashuvining texnologik ketma-ketligini, transport ichki yo'nalishlariga, to'xtash joylariga,

yashil maydonlarga ehtiyojni, shuningdek korxonani yanada rivojlantirish imkoniyatlarini hisobga olish kerak.

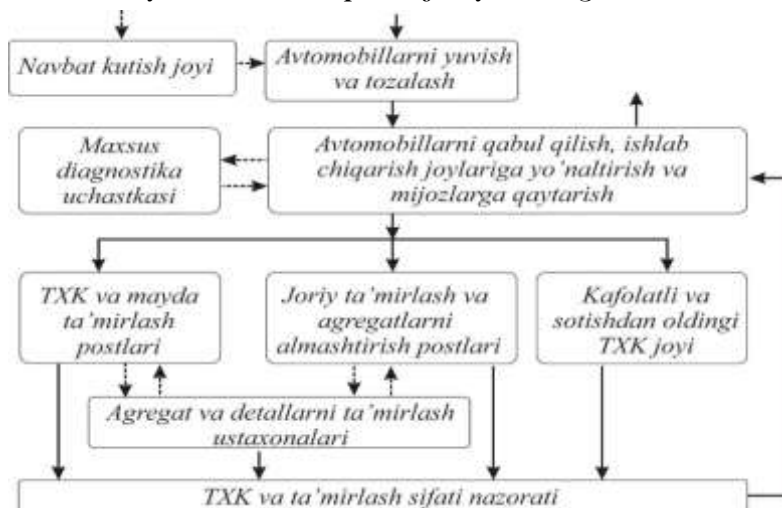
Stansiyaning yo'l tarmog'iga ulashni rejalashtirish, ya'ni, kirish va chiqishni tashkil qilish yo'l harakati harakatiga ta'sir qilishi mumkin.

ATXK stansiyalarining bosh rejasi va ishlab chiqarish binosini rejalashtirishda stansiyaning ishlab chiqarish jarayoni aks ettiradigan funksional sxemasi orqali amalga oshiriladi.

Texnik talablar va rejaga asosan ma'lum bir ketma-ketlikda avtomobil (agregat) ustida ma'lum ish va amallar majmuasini bajarishga **texnologik jarayon** deyiladi. Texnologik jarayon stansiyaning turi, quvvati, ixtisoslashganligi, joylashgan o'rni, ko'rsatiladigan xizmat turlari va xizmat ko'rsatish texnologiyasiga bo'g'liq holda turlicha bo'lishi mumkin.

Quyidagi rasnlarda avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish stansiyalari texnologik jarayoni sxemasining bir nechta variantlari keltirilgan.

1-rasmda avtomobillarni sotish bilan ham shug'ullanuvchi avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish stansiyasi ishlab chiqarish jarayonining funksional sxemasi keltirilgan.

1-rasm. ATXKS to'la TXK jarayonining funksional sxemasi.

Avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish stansiyalarining bosh rejasi. Avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish stansiyalarining bosh rejasida asosiy yo'l va qo'shnilarga nisbatan o'rnatirilgan korxonalar hududi keltiriladi. Unda quyidagilar ko'rsatiladi:

- bino va inshootlar;
- avtomobillarning ochiq saqlash maydonchalari va kutish joylari;
- avtomobillarning hududdagi harakatlanish yo'llari;
- asosiy va yordamchi yurish yo'llari va hokazolar.

Stansiyada o'ziga xos quyidagi maqsadlarga xizmat qiluvchi binolar va xonalar bo'lishi kerak:

- nozimxona;
- mijozlar uchun xonalar;
- ma'muriy-maishiy binolar;
- savdo do'koni, avtosalon;
- TXK va JT mintaqalari, ustaxonalar, kutish postlari;
- omborxonalar;

- avtomobillarni qabul qilish va qaytarish postlari uchun joy va boshqalar ATXKS rejaga asosan joylashtirishda quyidagi talablar qo'yiladi:
- asosiy ishlab chiqarish mintaqa va ustaxonalar stansiyaning funksional tizimiga asoslanib bir binoda, kichik binolarga bo'lmasdan;
- ATXKS bosqichma bosqich rivojlanishi, uning kengayishi ko'p qayta qurishsiz va funksional tizimni buzmasdan olib borish kerak;
- mijozlarga qulay sharoit yaratish, ular foydalanadigan bino (hokazolar)ni joylashtirish hisobiga.

ATXKSni rejalashtirish yechimlarini ishlab chiqishda hisobga olinadigan asosiy talablarga quyidagilar kiradi:

- texnologik jarayon tartibiga ko'ra TXK va JT mintaqalari va ustaxonalar mayda xonalarga taqsimlanmasdan yaxlit bitta binoga joylashtiriladi;
- ATXKSni faoliyatini buzmasdan va sezilarli darajada qayta qurmasdan bosqichma-bosqich rivojlantirish;
- mijozlarga xonalarini mos ravishda joylashtirish hisobiga qulay sharoitlar yaratish.

Qurilish zichligi-Avtoservis korxonalarida korxonaning umumiy maydoni va qurilish maydonini hisobga olgan holda quyidagi formula orqali topiladi:

$$\rho_k = \frac{F_{kur}}{F_{um}} \quad m^2 \quad (1)$$

bu erda: F_{kur} -qurilish maydoni, m^2 F_{um} - umumiy maydon, m^2

ATXKSlari uchun qurilish zichligi;

- 5 tagacha ishchi postida -20 %
- 10 tagacha ishchi postida -28 %
- 25 tagacha ishchi postida - 30 %
- 50 tagacha ishchi postida - 40 %

Binolarni qurishda sanoatda ishlab chiqariladigan tayyor umumlashtirilgan qurilish detal, uzal va elementlaridan keng foydalanish kerak. Bu qurilish uslubi industrial uslub deb ataladi.

ATXKSsini hududda joylashtirish. Bosh reja SNiP 2-89-80 «Sanoat korxonalarining bosh rejalari», SNiP 2-60-75 «SHaxar, poselka va qishloq axoli punktlarini rejalash va qurish », SNiP 2-93-74 «Avtomobillarga xizmat ko'rsatish korxonalarini» va ONTP-ATP-STO-80 talablari asosida ishlab chiqiladi.

Yer maydonini to'g'ri tanlash qurilishni tejamkorligini va ekspluatatsiya qilish qulayligini ta'minlashda katta ahamiyat kasb etadi.

Yer maydoni quyidagicha bo'lishi kerak:

- iloji boricha to'g'ri to'rtburchak shaklida (tomonlar nisbati 1:1, 1:3);
- nisbatan tekislikda va er osti suvlari chuqur joylashgan;
- umum foydalanish yo'llariga va muxandislik kommunikatsiyalariga yaqin joylashgan;
- buzib tashlanadigan qurilmalar bo'lmagan;
- yomg'ir suvlarini kanalizatsiyaga oqish imkonini bo'lgan;
- korxonani kelajakda kengaytirish uchun zaxiradagi er maydonlari bo'lgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Rahmatov, U. F. O. G. L., & Sotvoldiyev, X. R. O. G. L. (2022). KORXONADA AVTOMOBILLARGA TEXNIK XIZMAT KO 'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(4), 62-68.
2. Utkirjon, R., Hasanboy, S., Sardor, I., & Sukhrobjon, P. (2022). DEVELOPMENT THE PUBLIC TRANSPORT PRIORITY WITH BUS RAPID TRASIT (BRT) ON INTERSECTIONS ROADS IN UZBEKISTAN. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(5), 298-301.
3. Rasuljon o'g'li, S. X. (2022). SERVIS XIZMAT KO'RSATISH STANSIYASLARIDA BAJARILADIGAN XIZMATLAR SIFATINI ANIQLASH USLIBINI ISHLAB CHIQUISH. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(4), 264-269.
4. Rasuljon o'g'li, S. X., Farxod o'g, R. O. T., Sardor, I., Suxrobjon, P. L., & Elyorbek o'g'li, S. D. (2022). AVTOMOBILLARGA SERVIS XIZMAT KO'RSATISH STANSIYASLARIDA BAJARILADIGAN XIZMATLAR SIFATINI ANIQLASH USLIBINI ISHLAB CHIQUISH VA XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH YO'LI BILAN AVTOSERVIS KORXONASINING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(5), 312-315.
5. Rasuljon o'g'li, S. X., Farxod o'g, R. O. T., Sardor, I., Suxrobjon, P. L., & Elyorbek o'g'li, S. D. (2022). AVTOSERVIS KORXONADAGI TEXNIK XIZMAT KO 'RSATISH VA MIJOZLAR BILAN ISHLASHNI TAKOMILLASHTIRISH. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(5), 302-306.
6. Rasuljon o'g'li, S. X. (2023). AVTOKORXONALARDA TEXNIK XIZMAT KO'RSATISH BO'LIMI FAOLIYATINING SIFATINI UMUMIY BAHOLASH VA TEXNIK TAYYORGARLIK KOEFFITSIENTINI QO'LLASH BILAN BIRGA, UNING SIFAT VA EKSPLUATATSIYA XARAJATLARI DARAJASINI HISOBLASH. *Mexatronika va robototexnika: muammolar va rivojlantirish istiqbollari*, 1(1), 338-342.
7. Raxmatov, O., & Sotvoldiyev, X. R. O. G. L. (2021). Avtotransport vositalariga mavsumiy servis xizmat ko'rsatish turlari va ularning xarakat xavfsizligiga ta'siri. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(10), 1147-1151.
8. Baynazarov, K., Turayev, S., Giyasidiniv, A., Ismailov, S., Maxammadjonov, N., & Sotvoldiyev, X. (2024). Calculation for variations in resistance force during trailer unloading device operation. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 471, p. 04014). EDP Sciences.
9. Rasuljon o'g'li, S. X. (2021). AVTOTRANSPORT VOSITALARIGA MAVSUMIY SERVIS XIZMAT KO'RSATISH TURLARI VA ULARNING XARAKAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI.
10. Raxmatov, U. F. O. G. L., Burxonov, S. U. B. O. G. L., & Sotvoldiyev, X. R. O. G. L. (2022). IXTISOSLASHTIRILGAN TRANSPORT VOSITALARIGA TEXNIK

XIZMAT KO 'RSATISHNI VAQTIDA AMALGA ISHIRISHNING EKSPLUATATSIYA SHAROITIDAGI SALMOG 'I. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(4), 77-82.

11. Илхомов, С., & Пулатов, С. (2022). ОБСЛУЖИВАНИЕ СПЕЦИАЛЬНЫХ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ, ИСПОЛЬЗУЕМЫХ В ПРОИЗВОДСТВЕ, И ЕГО ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ ВОЗДЕЙСТВИЯ. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(5), 293-297.